'నా నోట్సుకి మామూలు ఇంకు వున్న పెన్నువాడేవు ఇంతకు కొంచెంసేపు ముందే వాషబుల్ బ్లూ యింకు వాడేవు. నీ దగ్గర యిప్పుడు రెండుపెన్నులులేవు. అంటే సీగదిలో ఆ రెండో పెన్ను వదిలేశావన్నమాట. దాని అర్థం ఆపెన్నుకి ప్రత్యేక ఉపయోగంవుండివుండాలి. ఆపెన్ను బైటికి తేకపోవడం వల్లా ఆ సిరా బ్లూ యింకుది అవడం వల్లా యిప్పుడే నువ్వు ఉత్తరంరాసి వుంటావి. అది నీ ప్రియురాలికే అయ్యుంటాలి. ప్రత్యేక ఆధారం లేకపోయినా నీ సిరా రంగు ఎన్నికనుబట్టి, నోట్ పేపరురంగు, ఉత్తరం స్వభావంకూడా గెస్ చేసేను. నే చెప్పింది రైటేనా?'

'అక్షరాలా సార్.'

'నీ చర్యలను బట్టి నీ అభిరుచులు కూడా చెప్ప గలిగి వుండాలి' మంచి డిటెక్టివ్. మాట వరసకు చెబుతా. నీకు హ్యూమరస్ రైటింగ్స్ యిష్టం లేదు. అవి ఎంత ఉత్తమమైన వైనా వాటి జోలికిపోవు. డిటెక్టివ్‌ని ఎల్ల వేళలా రక్షించేది పిస్తోలుకాదు. హంటర్ కాదు. అధికారం కాదు. అతన్ని రక్షించేది సెన్స్ ఆఫ్ హ్యూమర్. అవర్ ఆఫ్ డిఫీట్‌లో – అంటే ఓటమి పొందినప్పుడు తన తెలివి తక్కువకి తనే నవ్వుకో గలిగి వుండాలి డిటెక్టివ్. తన ఓటమికి కోపం తెచ్చుకున్నా, ఉడుకు మోత్తనం తెచ్చుకున్నా తర్వాత బుర్ర అసలు పనిచేయక యింకా ఎక్కువ ఫెయిలవుతాడు. ఒక ఆడదానిచేతిలో ఓడిపోయినప్పుడు పిడుగు పడ్డట్లు షెర్లాక్ హెూమ్స్ నవ్వగలిగేడని అందరికీ తెలుసు. చెప్పు. ఏమంటావ్? నే చెప్పింది అంగీకరిస్తావా డిటెక్టివ్‌కి మంచి సెన్స్ ఆఫ్ హ్యూమర్ వుండాలని?'

'అంగీకరిస్తాను సార్. కాని నాకు హాస్యరచనలంటే యిష్టంలేదని ఎలా కనిపెట్టేశారు సార్?' ఆతృతగా అడిగేడు ప్రసాద్.

'ఎలిమెంటరీ మైడియర్ ప్రసాద్! నా టేబిలుమీద 'జ్యోతి' వుంది. ఒక గంటక్రిందటే వచ్చింది. అంటే నువ్విదివరకు దాన్ని చూసి వుండవు. నువ్వు టేబిలువద్ద కూర్చున్న పది నిమిషాలవరకూ నేను నోట్సు డిక్టేట్ చెయ్యలేదు. నీకు హాస్యం అంటే ఏమాత్రం యిష్టంవున్నా ఆ పత్రిక పేజీలు తిరగెయ్యకుండా వుండవు. 'జ్యోతి'లో హాస్యరచనలు, కార్టూన్లు పడుతూ వుంటాయి. కాని నువ్వుదాన్ని ముట్టనైనా లేదు. ఇటుపైనన్నా హాస్యరచనలు చదువు' అని సలహా యిచ్చేరు అవినాశ్.

'అలాగేసార్' ఉత్సాహంగా అన్నాడు ప్రసాద్.

లెసన్ 2— మంచి డిటెక్టివ్ కాదలుచుకున్నవారు 'జ్యోతి' చదవాలి.

(ఇతరులు చదవకూడదనికాదు.)

□□□

ఆశలు అనుభవాలు

ప్రొద్దుట్నుంచీ మిత్రులు చేసిపోయిన కోలాహలానికి 'హోంసిక్' చేసినట్లయి, సిటీపార్కుకు బయల్దేరాడు డాక్టర్ రావ్. రావ్ పార్కుకొచ్చేసరికి వాతావరణం కాస్త చిరాగ్గానేవుంది. పదకొండు గంటలు దాటటంతో మూగఎండ కాస్తోంది.

సెలవురోజులు కావటం వలన కాబోలు పార్కంతా రద్దీగావుంది. హాంబర్గర్లు తింటూ శాండ్‌విచ్‌లను తింటూ: బ్లాక్ కాఫీ, వోడ్కా, షాంపేన్ మొదలైన పానీయాలుత్రాగుతూ వుల్లాసంగా తేలిపోతున్నారు కొంతమంది. పిల్లలు కొందరు కోసు ఆరంజ్ త్రాగుతూ ఆనందంతో త్రుళ్లుతున్నారు. యువతీ, యువకులు కొందరు సరస్సులో బోట్ షికార్లు చేస్తున్నారు. మరికొందరు నాచురల్ హిస్టరీ మ్యూజియమ్ ముందరవున్న పూలతోటలో కూర్చొని కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. కొంతమంది స్త్రీ పురుషులు చేతులు చేతులు కలుపుకుని జూవైపు విలాసంగా నడుస్తున్నారు.

ఓ ప్రక్కన కూర్చుని పార్కంతా కలయజూచిన రావ్‌కు అందులో ప్రత్యేకమైన గొప్పదనం గోచరించలేదు. 'మన పబ్లిక్‌గార్డెన్ మాత్రం దీని కెలా తీసిపోతుంది' అనిపించింది.

పబ్లిక్ గార్డెన్ గుర్తుకొచ్చే సరికి మనస్సుపోయి హైదరాబాద్‌లో వాలింది సాయంత్రంపూటఆబిడ్స్‌లో

విహారి — శాలివాహన

నుంచుని అందమైన యువతుల్ని చూస్తుంటే యిట్టే హాయిగా గడిచిపోయేసికాలం. ఆ మనుష్యులు, ఆవేషభాషలు-ఆతరహా నేవేరు. భారత స్త్రీల కట్టుబొట్టు, వేషంలోనే వొక ప్రత్యేక ఆకర్షణ, పవిత్రత గోచరిస్తుంది. ఇక్కడి స్త్రీలో?— సారాయి తాగుతూ, సిగరెట్లు కాలుస్తూ, జీన్స్ వేసుకుని 'బాబ్డ్' హెయిర్ డ్రెస్సింగ్‌తో అదోరకంగా వుంటారు. అసలు వాళ్ళ అందం పొందిక వీళ్ళకెక్కడిది?

'మా కళ్యాణినిచూస్తే 'మిస్ అమెరికా'లకైనా కళ్ళు జిగేల్ మనాల్సిందే!'

కళ్యాణి గుర్తుకొచ్చేసరికి కామేశం, కరుణాకరం కళ్ళముందు మెదిలేరు. కామేశం ఇప్పుడేం చేస్తున్నాడో? కరుణాకరం ఏదో కంపెనీలో గుమాస్తాగా వుంటున్నాట్ట. వాణ్ణి తలుచుకుంటే జాలి కలుగుతున్నది చిన్నతనంనుంచీ భవిష్యత్తును గురించి గొప్ప ఆశాభావం వుండేది వాడికి. తానో పెద్ద గొప్పవాడు కావాలనీ, ఎమ్మే ప్యాసై పెద్ద వుద్యోగాన్ని చేపట్టాలనీ, అందమైన యువతిని అర్ధాంగిగా పొందికార్లలో షికార్లు చేయాలనీ- ఏవేవో కలలు కంటూ వుండేవాడు. పాపం! వాడి కలలన్నీ కల్లలే అయినై.

తను మాత్రం అనుకున్నాడా?- తానిలా అమెరికాలో మూడేళ్ళు వొంటరి జీవితం గడుపుతాడని! ఈ దేశంవచ్చిన క్రొత్తలో తానెన్ని అగచాట్లు పడ్డాడు. అన్నం కూరగాయలు లాంటివి దొరుకుతాయేమోనని ఎన్నో రెస్టారెంట్లు తిరిగేడు. ఎంతసేపూ బీఫ్ బర్గర్లు, హాట్ డాగులు, బార్బెక్యూబీఫ్ తప్పితే మన పదార్థాలే గోచరించేవి కావు. తర్వాత కొంతకాలానికి మూర్తి రావటం యిద్దరూ కలిసి వో 'అపార్ట్‌మెంట్' తీసుకుని 'స్వయం పాకం' మొదలెట్టటం జరిగింది. ఏదైనా అంతే!- మనం అనుకున్నవి జరగక పోవచ్చు, అనుకోనివి జరిగిపోనూవచ్చు. మనమంతా నిమిత్త మాత్రులమే!

మూడేళ్ళు తానీ దేశంలో గడిపాడు. మూడు రోజుల్లో స్వదేశానికి వెళ్ళబోతున్నాడు. ఆ మూడు రోజులూ మూడు యుగాలుగాతోచి, యీ దేశంలో యిక వుండలేననిపిస్తున్నది. కనిపించిన ప్రతిదీ ఏదో వింతగా తోచి విసుగుదల కలిగిస్తున్నది. డెబ్బయి రెండు గంటలు, డెబ్బయిరెండు సెకన్లయి, తను వెళ్ళి హైదరాబాద్‌లో వాలితే బాగుండుననిపించింది. ఇదంతా స్వదేశంమీది మమకారం కాబోలు! అందుకే అన్నారు 'జననీ జన్మభూమిశ్చ...' అని!

స్వదేశాన్ని గురించీ, స్వజనాన్ని గురించీ ఆలోచిస్తూ కూర్చున్న రావ్‌కు వాతావరణం చల్లబడటం తెలియనే లేదు.

'హల్లో డాక్టర్ రావ్! యూ ఆర్ హియర్' అన్న మాటలకు తలెత్తి చూశాడు రావ్.

డాన్సింగ్ స్టెప్స్‌తో రావ్ దగ్గరికొచ్చాడు జాన్సన్. అతనికి విష్ చేసి మౌనం వహించాడు రావ్. జాన్సన్ రావ్‌వుంటున్న యింట్లోనే మరో భాగంలో వుంటున్నాడు.

రావ్ ముఖకవళికల్ని గమనిస్తూ 'కమాన్ డాక్టర్' అని పిలిచాడు జాన్సన్. భారంగా లేచి జాన్సన్‌ను అనుసరించాడు రావ్. జాన్సన్ ప్రక్కన నడుస్తున్నాడన్నమాటేగాని, రావ్ ఆలోచనంతా కరుణాకరం మీద వుంది కరుణాకరం వ్యక్తిత్వానికి జాన్సన్ ప్రతిబింబం. జాన్సన్‌కు కూడా కరుణాకరంలా జీవితంమీద గొప్ప ఆశ వుంది. అతనూ జీవితంలో ఎంతో వుచ్చస్థితికి పోవాలనీ, జాలీగా దేశదేశాలు తిరగాలనీ, ఏవేవో కలలుకంటూ వుంటాడు. కాని వాస్తవంలోమటుకు జాన్సన్ వో కంపెనీలో వర్కర్!

ఏ ఆశలూ లేనివాడికి ఎన్నెన్నో అవకాశాలూ, అనుభవాలు! ఏవేవో ఆశించేవాడికి ఏవీ లభించకపోవటం! ఏవిటో యీ 'లీల' అనిపించి సన్నగా నవ్వుకున్నాడు రావ్.

ఇద్దరూ కలిసి గదికొచ్చారు. జాన్సన్ సోఫాలో కూర్చుని సిగరెట్ తీసి నోట్లో పెట్టుకుంటూ రావ్‌కొకటి ఆఫర్ చేశాడు. రావ్ చూసేలోగానే సిగరెట్ వెనక్కు తీసి 'మీది పాల్‌మాల్ కాబోలు, ఇది కామెల్ బ్రాండుగదా' అన్నాడు.

రావ్ జాన్సన్ కళ్ళ[illegible]కి చూస్తూ నవ్వాడు. సిగరెట్ ఆఫర్ [illegible]యటం అంతలోనే యిలా మాట్లాడటం బాగా అలవాటైపోయింది జాన్సన్‌కు. ఇద్దరూ సిగరెట్లు కాలుస్తూ కూర్చున్నారు.

'ఐతే మీ దేశం వెళ్ళినా నన్ను మాత్రం మీరు మరచిపోలేరు కదూ?' జాన్సన్ అడిగాడు.

'ష్యూర్, ష్యూర్. నేనీ యింటికి రాగానే మీరిచ్చిన స్వాగతం, మొట్టమొదటిసారి నా పేరు పుస్తకం మీద చదివి 'కంటూరావ్' అని పిలిచిన పిలుపు, మీ సిగరెట్ ఆఫర్లు—ఇవన్నీ ఎలా మరచిపోగలను చెప్పండి.'

'నేననేది అదిగాదండి. నాలాంటి బూజమ్ ఫ్రెండొకతను మీకున్నాడంటిరే ఆరెస్పెక్టులో' అన్నాడు జాన్సన్.

రావ్ సమాధానం చెప్పేలోగా మూర్తి అక్కడికొస్తూ 'అవును జాన్సన్. మీవంటి మిత్రుల్ని ఎవరు మాత్రం ఎలా మర్చిపోతారు!' అన్నాడు.

జాన్సన్ సంతృప్తిగా సిగరెట్ పొగ వదిలాడు. ఇంతలో గదితలుపు మీద చప్పుడు కావటంతో 'కమిన్' అన్నాడు మూర్తి. పదిమంది యువతీ యువకులు తలుపుతీసుకుని బిలబిలమంటూ లోపలికి ప్రవేశించారు. రావ్ లేచి వారందర్నీ ఆహ్వానిస్తూ సీట్లు చూపాడు. అంతా కూర్చుని సంభాషణకు వుపక్రమించారు. రావ్‌కు 'ఫేర్‌వెల్ పార్టీ' ఏర్పాటు చేయటాన్ని గురించిన విషయంమీద

సాగిపోయింది సంభాషణ. మర్నాడు పార్టీ యివ్వటానికి నిశ్చయించుకుని రావ్ అనుమతి తీసుకుని వెళ్ళిపోయారు వచ్చిన వాళ్ళంతా. జాన్సన్ కూడా వాళ్ళతో పాటే నిష్క్రమించాడు. మూర్తి రావ్‌కోసం కొన్ని వస్తువులు కొనటానికని 'డౌన్ టౌన్'కు వెళ్ళాడు.

రావ్ ఒక్కడే గదిలో మిగిలాడు. మిత్రుల ఆదరాభిమానాలకు అతని మనస్సెంతగానో సంతోషించ సాగింది. అమెరికన్ ఫ్రెండ్స్ చూపే వాత్సల్యాన్ని తలచుకునే సరికి, వాళ్ళనందర్నీ వదలి వెళ్ళిపోవటానికి మనస్సుకు బాధ అనిపించింది. కాని, స్వదేశంలో వున్న బంధువుల్ని, స్నేహితుల్ని తలచుకుని ఎప్పుడెప్పుడు ఇండియా పోదామా అని వువ్విళ్ళూరింది మనస్సు.

రావ్ ఆలోచనలకు అంతరాయం కలిగిస్తూ 'గుడ్ ఆఫ్టర్‌నూన్ డాక్టర్' అంటూ గదిలో ప్రవేశించింది వివియన్. మిస్ వివియన్‌కూ శారావ్‌కు 'కోటెనెంట్'

రావ్ ఆమెకు ప్రత్యభివాదనం చేస్తూ సోఫా చూపాడు. వివియన్ కూర్చుంది. కేస్‌లోనుంచి సిగరెట్ తీసుకుని హేండ్‌బాగ్‌లో దేన్నో వెతకటం మొదలెట్టింది. రావు లైటర్‌తో ఆమెసిగరెట్ వెలిగించాడు.

అతని ముఖంలో గోచరించిన అయిష్టతను పసిగట్టి అంది వివియన్. 'అయామ్ సారీసర్. మాచెస్ మర్చిపోయాను.'

'డజన్ట్ మాటర్' అంటూ కూర్చున్నాడు రావ్.

కొన్ని నిముషాలు నిశ్శబ్దంగా గడిచిపోయినై.

వివియన్ చెప్పటం మొదలెట్టింది. 'డాక్టర్‌రావ్. మీరీ దేశం వచ్చిన తొలి రోజుల్లో మొట్టమొదటిసారి మిమ్మల్ని చూసినప్పుడే నాకు మీరంటే అమితమైన గౌరవం, అభిమానం, ప్రేమా ఏర్పడినై. ఈ విషయాన్ని ఎన్నోమార్లు మీతో విన్నవించుకున్నాను కాని, మీరు మాత్రం నేనంటే అయిష్టంగా వుంటూ నాకు చాలా కష్టం కలిగిస్తున్నారు. కనీసం వొక్కసారి, యస్, ఎట్‌లీస్ట్‌వన్స్ — మీతో డాన్స్ చేయాలనే కోర్కె నాలో బలీయంగా వుంది. మూడేళ్ళనుంచి నాకోర్కె తీర్చలేదు మీరు. మరో రెండు రోజుల్లో ఎటూ మీ దేశానికి పోబోతున్నారు. ఈ రోజన్నా కాస్త వుల్లాసంగా నాతో గడుపుతారని ఆశిస్తున్నాను.'

రావ్ తలెత్తి వివియన్ కళ్ళల్లోకి చూశాడు. ఆమె కళ్ళల్లో కాంక్ష, సిగ్గు, అసహాయత గోచరిస్తున్నా వాటిని వెనక్కు నెడుతూ ప్రాధేయత మాత్రమే వుట్టిపడుతున్నది. రావ్‌కు ఆమెనుచూసి జాలి కలిగింది. సిగరెట్ వెలిగించుకుంటూ అన్నాడు. 'సారీ వివియన్. నేను నీతో డాన్స్ చేయలేదని నాపై నేరారోపిస్తున్నావుగాని, నేనీ మూడేళ్ళలో ఏ యువతితోనైనా డాన్స్ చేస్తూ వుండగా

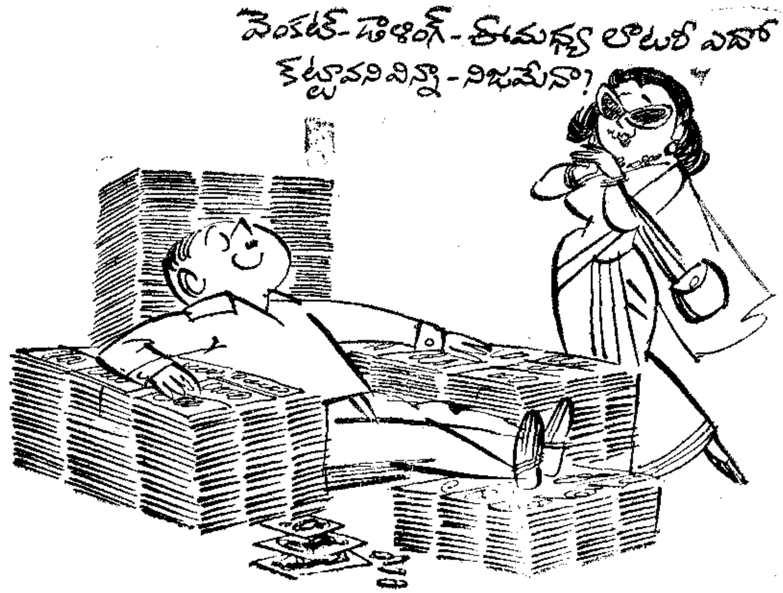

చూసిన వాళ్ళెవరైనా వున్నారా అనే విషయం ఆలోచించు. నాకలాంటి యాక్టివిటీస్ మీద యింట్రెస్ట్ లేదు. అంతేగాని నువ్వంటే అయిష్టత కాదు. దీన్ని గురించి నువ్వింతగా బాధపడుతున్నందుకు నేను చాలా విచారిస్తున్నాను. మా దేశంలో ఆచారాలను గురించి చెప్పినిగదా.'

వివియన్ చిరుకోపాన్నభినయిస్తూ 'నువ్వు వట్టి యిండియన్‌వి రావ్' అంది.

' 'ఏ దేశమేగినా ఎందుకాలిడినా' నే కోరుకునేది యీ గౌరవమే'— తెలుగులో అనుకున్నాడు రావ్.

'మీ భాషలో నన్ను దూషిస్తున్నారా ఏం? తిట్టదలచుకుంటే ఇంగ్లీషులోనే తిట్టండి. నేనేమీ అనుకోను' అంది వివియన్.

రావ్ సిగరెట్ యాష్‌ట్రేలో పడేసి నవ్వుతూ అన్నాడు 'నో నో. నువ్వు చూపే గౌరవానికీ, ఆప్యాయతకూ తిట్లను బహూకరించేటంత మూర్ఖుడు కాడీ తెలుగువాడు.'

వివియన్ తమాషాగా నవ్వేసింది. రావ్‌కూడా ఆమెతో శృతి కలిపాడు. కొద్దిక్షణాలు కాగానే వివియన్ రావు కూర్చున్న సోఫాలోకి వచ్చి అతనిప్రక్కగా కూర్చుంది.

'ఏమిటి విషయం?' అన్నట్లు ఆమెవైపు చూశాడు రావు.

వివియన్ అతని చేతిని తన చేతి

లోకి తీసుకుని నొక్కుతూ 'ప్లీజ్' అని ఏదో చెప్పబోయింది.

ఇంతలో 'ఐయామ్ వెరీ సారీ వివియన్!' అంటూ లేచాడు రావు. వివియన్ నిస్సహాయురాలైంది.

విసవిస లేచి బాగ్ తీసుకుని 'దట్సాల్‌రైట్. మిమ్మల్ని ఎల్లుండి ఏరోడ్రోమ్‌లో కలుసుకుంటాను' అంటూ గబగబ నడుస్తూ వెళ్ళిపోయింది.

రావు ఆమె వెళ్తున్నవైపు చూస్తూ అలాగే వుండిపోయాడు కొన్ని క్షణాల సేపు. తర్వాత తెప్పరిల్లుకొని తన కర్తవ్యాన్ని గుర్తుచేసుకున్నాడు. రూమ్‌లో తన సామానంతా సర్దటం మొదలెట్టాడు. ఏదో చేస్తున్నాడన్న మాటేగాని అతని ఆలోచనంతా అనేక విషయాలమీద వుంది.

అమెరికన్లు, వారి స్వరూప స్వభావాలనుగురించి ఆలోచిస్తున్నా, అంతలోనే ఇండియామీదకు మళ్ళుతున్నది అతని మనస్సు. 'నే నిచ్చిన కేబుల్ యీపాటికి చేరేవుంటుంది. కరుణాకరం ఏం చేస్తున్నాడో?' అనుకుంటూ సోఫాలో కూలబడ్డాడు రావు.

● ● ●

జేబులోనుంచి కాంతారావిచ్చిన టెలిగ్రామ్‌ను తీసి మళ్ళీ చదువుకున్నాడు కరుణాకరం.

'సక్సెస్ ఇన్ ఫ్లయింగ్ కలర్స్. స్టార్టింగ్ ఆన్ ఫస్ట్'

నిన్నగాక మొన్న వెళ్ళినట్టుంది కాంతం. ఇంతలో ఎంతవాడైనాడు? సాహిత్యంలో పి హెచ్. డి. తీసుకుని దొరబాబులా రాబోతున్నాడు. తనూవున్నాడు, ఎందుకూ?—ఉద్యోగంగుమాస్తాగిరీ, ఉనికి మురికిపేటల మూలకొంపలో. అందుకనే కాంతం వస్తున్నాడంటేఏదో ఆందోళనగా ఉంది తనకు. విదేశాల్లో పట్టా పుచ్చుకుని గొప్పవాడై వస్తున్న కాంతాన్ని తానెలా ఆహ్వానించగలడు? ఆదరించగలడు?

కరుణాకరానికి తన స్థితికి తనకే సిగ్గు కలుగుతున్నది. కాని, కాంతం తనకు ఆప్తమిత్రుడు. 'భారతదేశంలో అడుగుపెట్టగానే తొలిసారి నాకు మీ ముగ్గురూ కనపడాలి. కామేశాన్ని, కళ్యాణినీ కలుసుకుని, వాళ్ళకీ సంగతి చెప్పమని' యిదివరకే రాశాడు కాంతం. తనంటే అంతటి ఆప్యాయత చూపే మిత్రుణ్ణి రిసీవు చేసుకుని ఆతిథ్యమివ్వకుండా ఎలా వుండగలడు తను? ఉండలేడు కనుకనే నానా అవస్థలూపడి కామేశాన్ని కల్యాణినీ కలుసుకుని కాంతం రాకసంగతి తెలియజేశాడు.

కరుణాకరం ఆలోచన చిన్నతనం మీదికి మళ్ళింది. తమ 'క' కారచతుష్టయాన్ని 'తోడుదొంగ'లని ముద్దుగా పిలుస్తూ వుండేవాళ్ళు చాలామంది. నలుగురిలోనూ కాంతం లక్ష్మీపుత్రుడు; కామేశం ఆర్థికంగా ఏబాధాలేనివాడు, కళ్యాణి మధ్యతరగతి ఉద్యోగి పుత్రిక. ఎటొచ్చీ తనే ఆర్థిక వ్యవస్థ అనే పగ్గపు వుచ్చులో చిక్కుకున్నవాడు. ఫస్టుఫారం

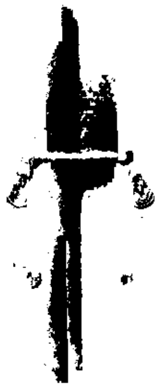

మొదలు ఇంటర్‌వరకూ తాము నలుగురూ కలిసి చదువుకున్నారు. అక్కడ తమ దారులు వేరయినాయి. కాంతారావు బియ్యే ఆనర్స్‌లో చేరాడు. కామేశం బి ఇ. చదవటానికి మద్రాసు వెళ్ళిపోయాడు. కల్యాణి వాళ్ళనాన్నకు ట్రాన్స్ఫర్ కావటంతో కాకినాడ వెళ్ళటం, బియ్యస్సీలో చేరటం జరిగింది. తాను మాత్రం మధ్యంతరంగా చదువుకు స్వస్తి చెప్పి వుదరపోషణకు దారులు వెతకవలసి వచ్చింది. హఠాత్తుగా నాన్న పోవటం, రాధ పెళ్ళికెదిగి కూర్చోవటం — ఇవన్నీ తానూ వాళ్ళలా చదువు కొనసాగించలేక పోవటానికి మూలమైన కారణాలలో కొన్ని మాత్రమే.

'అసలు చిన్నతనంనుంచీ నా ఖర్మిలాగే కాలింది ప్చ్' అని నిట్టూర్చాడు కరుణాకరం.

కరుణాకరంతో సంబంధం వుండి, అతని జీవిత విశేషాలు తెలిసిన వాళ్ళెవరైనాసరే అతనిని 'కష్టజీవి' అనే అంటారు. అసలు అతని జీవితచరిత్రను గ్రాఫ్ గీసి చూస్తే మన కగుపించేది పూర్తిగా వక్రరేఖే. అతని తండ్రి ఏదో కంపెనీలో వర్కరుగా పనిచేసూ వుండేవాడు. చాలీచాలని జీతంతో సంసారాన్ని సాగించటమే కష్టం కాగా, కరుణాకరాన్ని అసలు కాలేజీ చదువులో చేర్చనే వద్దని భావించాడు అతని తండ్రి. కాని, కరుణాకరం గట్టిగా పట్టుపట్టి కాలేజీలో చేరాడు. ఎలాగైనా సరే తనపేరు ప్రక్కన ఎం. ఏ. అనే మరో రెండక్షరాలను కలుపుకోవాలనేది అతని జీవితపు ఆశయం కావటంతో కరుణాకరం కాలేజీ ఫీజు మొదలైన తన కవసరమైన ధనాన్ని చందాల రూపంలో సేకరించుకునేవాడు. మిత్రుని విద్యాభిలాషకు సంతోషించి అడపాదడపా ఆర్థిక సహాయం చేస్తూ అతనికి తన వుత్సాహ ప్రోత్సాహాల్నిస్తూ వుండేవాడు కాంతారావు.

కరుణాకరం ఆశయాలు, ఆదర్శాలు, వూహలు, కలలూ ఆకాశాన్నంటుతూ వుండేవి అవన్నీ విని సన్నగా నవ్వి వూరుకునేవాళ్ళు కామేశం, కల్యాణి. కాంతారావు మాత్రం 'ఎందుకురా అలాంటి ముందాలోచనలు చేస్తూకూర్చోవటం. అన్నీ మనం కోరుకున్నట్లు జరుగకపోతే తర్వాత తీరనిబాధ మిగులుతుంది' అనేవాడు. వెంటనే ప్రారంభమయ్యేది పెద్ద చర్చ.

'అసలు నన్నడిగితే మానవుడు ఆశాజీవి అంటాను. ఆశించటం మానవుడి జన్మహక్కు. దేన్నయినా సాధించాలనే 'యాంబిషన్' లేకుంటే జీవితంలో మనం వున్నస్థితికి పోనేలేము. అంతేకాక మరో ముఖ్య విషయమేమిటంటే 'ఆశ, కోరిక' అనేవే నశిస్తే "పురోభివృద్ధి" అనే పదమే నిఘంటువులనుంచే తొలగించాల్సి వస్తుంది' — ఉపన్యాసధోరణిలో యీ విధంగా గంటలతరబడి చెప్పుకుపోయేవాడు కరుణాకరం. దాన్ని ఖండించేవాడు కాంతారావు.

"అలా ఎన్నెన్నో ఆలోచించుకుని ఫస్టుక్లాసులో ప్రయాణాలు చేస్తూ ప్లాట్‌ఫారాలమీద జాలీగా తిరుగుతూ జీవితాన్ని గడపాలని కోరుకో బట్టే యిలావుంది నా గతి" అనిపించింది కరుణాకరానికి.

కామేశం, కల్యాణీల మీ[illegible]దికి మళ్ళీం దాతని మనస్సు. కామేశం నాగార్జునసాగర్‌లో ఇంజనీరు. ఓ పెద్ద బంగళా, అందమైన భార్య, ఇద్దరు పిల్లలు, కార్లలో కాంప్‌లకు తిరగటం— అదృష్టవంతుడు !

కాంతం రాకసంగతి చెప్పటానికి నిన్న తను వెళ్ళేసరికి యింట్లో లేడు. ఏదో వూరు పోయ[illegible]. వాడి సతీమణి చాలా మంచిగా మాట్లాడి గౌరవించింది. "సాయంత్రం వస్తారు, వుండ"మని బలవంతం చేసిందికాని, తనే టైమ్‌లేదని వుత్తరం వ్రాసిచ్చి వచ్చేశాడు. అక్కణ్ణుంచి కల్యాణి వుండే వూరెళ్ళాడు ఆమె సమితిలో ఎన్. ఇ. ఒ.గా పనిచేస్తున్నది. తను వెళ్ళేసరికి ఎవరో మహిళల్ని కూర్చోబెట్టి వుపన్యాస మిస్తోంది.. తనను చూసి చాలా అప్యాయంగా ఆహ్వానించి, ఎన్నెన్నో విషయాల్ని మాట్లాడింది. తనంటే చిన్నతనంనుంచీ కల్యాణికి అదోవిధమైన అభిమానం. ఆమె అంటే తనకూ అంతే. కల్యాణి ఆకారంలో ఎంతో మార్పు గోచరించినా, ఆ మాటల్లో చలాకీతనం, కళ్ళల్లో చిలిపితనంమాత్రం పోలేదు. చక్రాల్లాంటి కళ్ళు త్రిప్పుతూ చిన్ననాటి ముచ్చట్లుచెప్పింది. తామిద్దరూ పిచ్చుక గూళ్ళు కట్టడం మొదలు రైలుబండి ఆటలాడు కోవటం వరకూ ఎన్నెన్నో చెప్పింది. అవన్నీ వినేసరికి తన మనస్సెంతో దూరం [illegible]గెంతింది. కళ్యాణితో తన స్నేహం కలకాలం నిలిచిపోవాలి. ఆమెతో తానా విధంగా రోజూ ఆడుకోవాలి.

డాబామీద పండువెన్నెల్లో తన కెదురుగా కూర్చుని కబుర్లు చెప్తున్నది కళ్యాణి.

ఎన్నెన్నో విషయాలు! ఆమె మాట్లాడుతుంటే తను మూగవాడై పోవాలసిందే! ఆమె వాక్సు ధాధారల్లో మున్కలు వేస్తుంది తన హృదయం.

కళ్యాణి ప్రక్కకు జరిగి ఆమె కళ్ళల్లో కళ్ళుపెట్టి "నీ మాటల తీయదనాన్ని నాసొత్తు చేయవా కళ్యాణీ" అంటూ ఆమె చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకుని ఆప్యాయంగా నొక్కాడు. నునుసిగ్గుతో మొహాన్ని చేతుల్లో దాచుకుని, వ్రేళ్ళ సందునుంచి అరమోడ్పు కళ్ళతో చూస్తూ అంది కళ్యాణి. "అంతకన్న నా జీవితానికి కావలసిన దేముంది? నే నెప్పుడూ మీదాన్నే."

"నేను ధన్యుణ్ణి కళ్యాణీ. నేను ధన్యుణ్ణి కళ్యాణీ."

చేతులు రెండూసాచి, ముందుకు లేచి కళ్ళు తెరచిన కరుణాకరం, స్వాప్నిక జగత్తు నుంచీ యీలోకంలో పడ్డాడు. మొహాన పట్టిన చెమటను

తుడుచుకున్నాడు. తనుకన్న కల నిజం అయితే తాను ధన్యుడే!—.

"ఏంవిటీ కల?" అనుకుంటూ ప్రక్కమీద పడుకుని అటూ యిటూ పొర్లసాగేడు.

● ● ●

బేగంపేట విమానాశ్రయంలో ఆగింది విమానం. డాక్టర్ రావ్ లైట్ గ్రీన్ సూట్‌లో పెదవులపై మందహాసంతో విమానంలోనుంచిదిగాడు. చేతుల్లో పూలమాలలు పుచ్చుకుని ఎదురుగా నిలబడివున్న ముగ్గురు మిత్రుల్ని చూసి అతని కళ్ళు ఆనందంతో మిలమిలలాడాయి. చిరునవ్వుతో చేయి వూపుతూ వాళ్ళ దగ్గర కొచ్చాడు రావు. ముగ్గురూ అతన్ని పూలమాలల్లో ముంచేశారు. సంతోషంతో వుక్కిరి బిక్కిరైనరావు వాళ్ళను పరామర్శించే సరికి చాలా సేపు పట్టింది.

"ప్రపంచంలో ఏ మూలకు పోయినా, నా హృదయంలో వో మూల కూర్చుని నే చూసినవన్నీ చూస్తూనే వున్నాడు కరుణాకరం"

రావు మాటలకు కరుణాకరం మనస్సు వుప్పొంగిపోయింది.

"ఏరా, కామూ నవభారత నిర్మాణంలో ఎంత బిజీగావున్నా, కనీసం నీ 'వెరెబౌట్స్' అన్నా తెలియజేయకపోతే ఎలారా?"

"ఆఁ... అదే... నేనూ చాలా ఫీలవుతున్నాను. ఎక్కడా..."

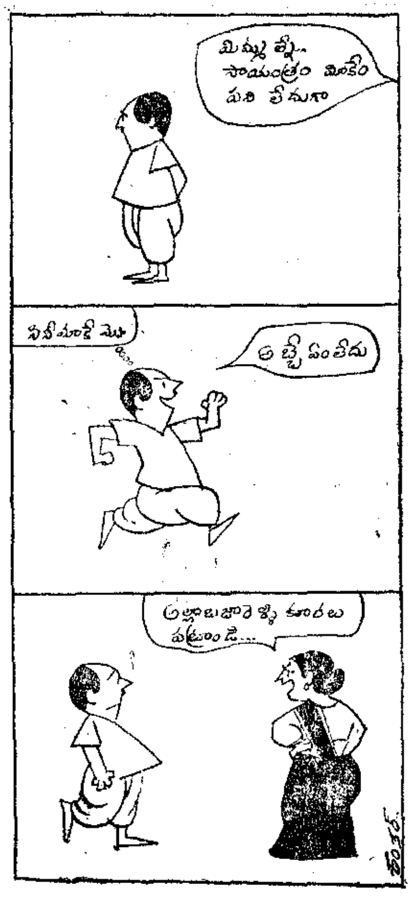

కామేశం యివ్వబోయే సంజాయిషీని మధ్యలోనే త్రుంచేసి, "ఏం కల్యాణీ, గోగుపుల్ల అరటి బోదెగా మారిందే" అనికల్యాణిని ప్రశ్నించాడు రావు.

అందరూ గలగలమని నవ్వుతూ ముందుకు సాగారు. కారు స్టార్టు చేస్తూ అడిగాడు కామేశం, "ఏరా

అమెరికా పోయొచ్చినా నీలో ఏంవీ మార్పు రాలేదే!"

"ఏ విషయంలోరా?" రావు ఎదురు ప్రశ్నవేశాడు.

"అన్ని విషయాల్లో ... ఆకారంలో, మాటల్లో" అంది కల్యాణి.

"ఓ, అదా-అక్కడ మనం కార్లలో తిరిగి పదిమంది మీద అజమాయిషీ చేసే వుద్యోగాలేవీ చేయలేదు గదా" అన్నాడు రావు.

కామేశం మొహం ముడుచుకున్నాడు.

"ఏం ఏందోయ్, మిమ్మల్నే. బాగా నే పొడుస్తున్నారు" అంది కల్యాణి కామేశం సీటుమీదకు వొరుగుతూ.

అంతా నవ్వేసి వూరుకున్నారు. కారు రంయ్‌న సాగిపోతున్నది. వెనక సీట్లో రావ్ ప్రక్కగా కల్యాణి, ఆమె ప్రక్కగా కరుణాకరం కూర్చున్నారు.

కారు నగరంలో ప్రవేశించింది.

"మీ నాన్నగారికి పక్షవాతంటు గదా కల్యాణీ. ఆమధ్య కరుణ రాశాడు. వారి ఆరోగ్యం యిప్పుడెలా వుంది? మీ తమ్ముడి దగ్గరే వుండటం, లేక నీ దగ్గరేనా?" మౌనాన్ని భంగపరుస్తూ అడిగాడు రావ్.

"ఆఁ. అలాగే వున్నారు. గుంటూర్లో తమ్ముడి దగ్గరే వున్నారు" కళ్యాణి చెప్పింది.

"ఏరా కామూ. మీ శ్రీమతి ఏమంటున్నది? ఇప్పటికన్నా ఆవిడ కాస్త మాట్లాడటం నేర్చుకుందా లేదా? మీ మాష్టర్ ఎలావున్నాడు? అన్నట్లు ప్రోగ్రెస్ ఏమైనా వుందా?"

చిరునవ్వు నవ్వాడు కామేశం "బొత్తిగా మాట్లాడదురా కాంతం అంటే నువ్వానాడన్నావే-ఏదీ ఇవాళ యిలాగే వుంటుంది. ఇంకా కొన్నాళ్లు పోనీ మాచెల్లి నీకు వినుగెత్తేటట్లు కబుర్లు చెప్తుందని. అక్షరాలా అదే జరిగింది. అబ్బ ఇప్పుడు వాకట్టే 'సాద' అనుకో. ఇక వారి మామయ్యతో కుస్తీకి సిద్ధంగా వున్నాడు. జాగ్రత్త. పోతే నెంబర్‌టూ. రమకి రెండేళ్ళు."

ఊఁ కొడుతూ కామేశంమాటల్ని విన్న రావ్ సీట్లో వెనక్కు వాలాడు. కళ్యాణి సీట్లో అ ప్రక్కకు జరిగి వుండటంతో ఆమె భుజానికి రావ్ భుజం తగిలింది. ఇద్దరూ వొకర్నొకరు చూసుకున్నారు. కల్యాణి సిగ్గుపడి పోయింది. ప్రక్కకు జరిగి పైట సరిచేసుకుని ముందుకు కూర్చుంది. ఆమె బుగ్గలమీద లేత గులాబీరంగు ఛాయలు కదలాడటం, పెదవులు మృదువుగా కంపించటం పసిగట్టి బయటకు చూస్తూ వుండిపోయాడు రావ్.

కారు హొటల్ ముందుకు తీసుకొచ్చి పార్క్ చేశాడు కామేశం.

అంతా కార్లోంచి దిగగానే "ఏరోయ్, నువ్వూ మాతోనే వచ్చావా?" అన్న రావు ప్రశ్నకు అందరూ దిగ్భ్రమ చెంది వొకళ్ళ మొహా లొకళ్ళు చూసుకున్నారు.

"ఏవిటిరా అలా నిర్ఘాంతపోతారు. మన కరుణ మనతోనే వచ్చాడా అనే అనుమాన మొచ్చింది. లేకపోతే ఏవిట్రా మూగనోము పట్టినవాడిలా అలా కూర్చున్నావు, కార్లో" అని కరుణ భుజంతట్టూ హొటల్లోకి సాగాడు రావు.

"ఓరి నీ పిట్లు పాడుగానూ. చంపేశావే" అంటూ నడిచాడు కామేశం.

కల్యాణి గలగలా నవ్వేసింది. కరుణాకరం యిబ్బందిగా చిరునవ్వు నవ్వి రావును అనుసరించాడు.

కాఫీలు ముగించి బయటికి రాగానే అన్నాడు కామేశం "నాకు కొంచెం అర్జ టుపనివుందిరా కాంతం. మంత్రిగారి విజిట్ వుంద. నిన్ను రిసీవుచేసుకోవటానికే చాలా కష్టం మీద రాగలిగాను. వెళ్ళిపోతున్నందుకు ఏం వీ అనుకోకు. మళ్ళీ మీటవుదాం. ఎల్లుండి నేనే వచ్చి తీసుకుపోతాను. అన్నట్టు నువ్వుండేది తాజ్‌లోనేగదూ."

రావ్ నిరాశచెంది జవాబు చెప్పలేక పోయాడు మూగగా కామేశం కళ్ళల్లోకి చూస్తూ వుండిపోయాడు.

"కాదు. రేపటికి మావూరు చేరుకుంటాం. మీరు సరాసరి అక్కడికే రండి."

కల్యాణి మాటకు కరుణాకరం, రావ్ ఆమెవైపు తేరిపార చూశారు. అయితే ఏంవీ చెప్పలేక పోయారు. కల్యాణి టాక్సీ పిలిచి రావ్ సామానంతా టాక్సీలో పెట్టించింది. కామేశం టాటా చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

కామేశం ప్రవర్తనకు రావు బాధపడుతున్నాడని కరుణాకరం, కల్యాణీ యిద్దరూ గుర్తించారు. కాని ఏ విధంగానూ కామేశాన్ని సమర్థించలేకపోయారు. చివరికి కరుణాకరమే అన్నాడు.

"వాడి వుద్యోగం అలాంటిదిరా. ఏం చేస్తాం."

రావు తెప్పరిల్లుకుని "యస్. యస్. వాడి వుద్యోగం అలాంటిది. ఐనా చిన్ననాటి మమతలు చిరస్థాయిగా వుంటాయనుకోవటం కూడా కొంత అత్యాశే పదండి" అన్నాడు.

"ఎక్కడికి?" అనే ప్రశ్న ఎదురైంది.

కరుణాకరం జవాబు చెప్పలేక పోయాడు. అతనికి మనస్సులో సంశయం కలిగింది. "కాంతాన్ని తన రూముకు తీసుకుపోవటమా, లేక ఏ హొటల్లో నన్నా దిగమనటమా?" అని హృదయంలో ఏదో బాధపీకింది. ధైర్యంచేసి అన్నాడు: "ఎక్కడికేంవిటి? మా రూమ్‌కే"

"ఆఁ. మళ్ళీ రూమ్ కెందుకండీ ఏకంగా హొటల్లోనే వుంటే పోదూ" అంది కల్యాణి.

వీరిద్దరూ మాట్లాడు [illegible]గానే టాక్సీలో ఎక్కి కూర్చు[illegible]. కల్యాణీ, కరుణాకరం [illegible] పలికొచ్చారు.

టాక్సీ కరుణాకరంరూముముందు ఆగింది. అంతా దిగి లోపలికి వచ్చారు. గదినంతా కలయచూసిన తర్వాత రావు తను వచ్చినప్పట్నుంచీ కరుణాకరం మనస్సులో మధన పడిన కారణం తెలుసుకోగలిగాడు కాని, కరుణాకరం ఈ విషయాన్ని గురించి యింతగా బాధపడటంబాగా లేదనిపించింది రావుకు. ఆ గదితో ఎంతో పరిచయం వున్నవాడిలా ఏ మాత్రం బెరుకులేకుండా తన కార్యక్రమం ప్రారంభించాడు రావు. స్నానాదికాల్ని ముగించి ముచ్చట్లలోకి దిగారు ముగ్గురూ.

రావు సిగరెట్ వెలిగిస్తూ అన్నాడు. "నీకింత బిడియమైతే ఎలారా కరుణా? ఏం నేనేమన్నా పరాయివాణ్నా ఏంవిటి? లోలోపల అంతగా కుళ్ళుతావేం. అయినా అంత బాధపడటానికి నీగది కేమొచ్చింది. దివ్యంగావుంది. అరేభాయ్ మనసు మంచీ పంచుకోవాలిగానీ, ఏగూట్లో వుంటేఏరా? నాపాలనీఅంతే. పోనీలే నీతత్వం నాకు తెలుసుగా" అంటూ అంతలోనేవిషయం మార్చి విదేశాల కబుర్లు చెప్పసాగాడు.

వస్తుతః మాటకారియైన రావు మాట్లాడుతుంటే నోరు తెఱుచుకుని ఆ విశేషాలన్నీ వినసాగేడు కరుణాకరం. కల్యాణి మధ్య మధ్య ఏవో అడుగుతూ, రావు చెప్పే కబుర్లమీద శ్రద్ధ కనపరచింది.

"జాన్సన్‌కూడా నీలాగే వుండేవాడు. అతనికి ఏవేవో కోరికలున్నాయి. కాని, అవి తీరని కోరికలుగా మిగిలిపోయాయి. నే వస్తుంటే 'ఎప్పటికైనా భారతదేశం వస్తాన'నే ఆశ మాత్రం వీడను డాక్టర్. ఇవాళ జరగని మహత్కార్యం ఏనాటికీ జరగదని ఎందుకు నిస్పృహ చెందాలి?' అన్నాడు. ఎందుకూ?— అచ్చు నువ్వెంతో అతనూ అంతేననుకో." రావు చెప్పుకు పోతున్నాడు.

కరుణాకరం హృదయంలో ఎన్నెన్నో ఆలోచనల సంచలనం రేగింది. తానాశించిన వేవీ జరుగక పోయినా, తన ఆశ ప్రతిబింబాన్ని, తన కోరికలకు రూపాన్ని కాంతంలో చూస్తున్నాడీనాడు. అదే తనకు సంతోషం. తనకు లేకపోయినా, ఆ అదృష్టం తన ఆప్తమిత్రుణ్ణి వరించింది. ఇంతకంటే యింకేం కావాలి?—

"జాన్సన్ అంటూ వుండేవాడు. 'నే కోరిన కోరికల్లో ఏవీ నెరవేరక పోయినా, అందమైన యువతిని మాత్రం భార్యగా పొందుతాను డాక్టర్' అని. అలాగే నీకుకూడా నువ్వూహించుకున్న అందమైనపిల్ల భార్యగా వస్తుందనే నమ్మకంనాకుంది. అసలు ప్రేమించిన యువతి అనుకూలవతియైన భార్యగావస్తే పురుషుడికి స్వర్గం లభించినట్లే గదరా, కరుణా" అని అంతలో కల్యాణి వైపు తిరిగి అడిగాడు రావు "ఏమంటావు కల్యాణీ" అంటూ.

"అక్షరాలా నిజం" దృఢంగా అంది కల్యాణి రావు కళ్ళల్లోకి అదోలా చూస్తూ. అంతలోనే వాచీ

చూసుకుని 'భోజనానికి టైమయింది లేవండి' అంది.

ముగ్గురూ లేచి హోటల్‌కి బయల్దేరారు.

భోజనాలు ముగించుకుని కరుణాకరం, రావు గది కొచ్చారు. కల్యాణి ఎక్కడో ఆఫీసులో పనిచూసుకుని సాయంత్రం వస్తానని వెళ్ళింది. గది కొచ్చి కూర్చున్న రావు కరుణాకరంతో కొన్ని ఆంతరంగిక సమస్యలను చర్చించటం మొదలెట్టాడు.

'ఆ కామేశంగాడు పెద్ద గొప్పవాడైపోయాడే చిన్నప్పుడు ఏవేవో కోస్తూ వుండేవాడు నచ్చిగంట ఐనా వుండకుండా వుడాయించాడే వాడు. నీతోనూ అలాగేవుంటాడా?'

కరుణాకరం కొంచెం సేపు తటపటాయించి అన్నాడు "నాతో ఆ మాత్రం మాట్లాడటానికి కూడా కష్టంగానే వుంటుంది. ఎవరికైనా అంతే గదరా కాంతం. తనకంటే తక్కువ వాడితో ఎక్కువగా ఏది మాట్లాడినా ఎక్కడ మన సహాయాన్నాశిస్తాడో నని భయమేగదా"

"ఊఁ" అని నిట్టూర్చి విషయం మార్చాడు రావు. "అమ్మా నాన్నా లేరుగదా. అది చెప్పటానికని ఎన్నాళ్ళలా బ్రహ్మచారివిగా వుంటావురా. పెళ్ళి సంగతేఁవిటి?"

కరుణాకరం పేలవంగా నవ్వేశాడు. "నువ్వింందాక ఏదో శుభాకాంక్షల్ని తెలియజేస్తుఁటివే. ఆ శుభ దినాన్ని రానీ" అన్నాడు.

రావు కొంచెంసేపు ఆలోచించి "వో అదా కోరుకున్న అందమైన అమ్మాయి భార్యగా రావాలనేగా. అయితే యింతకీ నీవుద్దేశ్యమేమిటి?" అన్నాడు.

రావు ప్రశ్నకు ప్రశ్నార్థకంగా అతని కళ్ళల్లోకి చూశాడు కరుణాకరం.

"నీ మనస్సులో మాట నాకు తెలుసనుకో అయినా నీ నోటనే వినాలనుంది. చెప్పు."

"నువ్వే చెప్పు చూద్దాం" అన్నాడు కరుణాకరం కొంచెం సిగ్గుపడుతూ.

"కల్యాణి నీ మనస్సాకట్టింది గదూ. బయటికి చెప్పుకోకుండా నీలోవున్న కోరిక యిదేనని నా అభిప్రాయం. అవునా?"

కరుణాకరం కొద్ది క్షణాలు మౌనం వహించాడు. తలవంచుకుని "అవును" అన్నాడు చివరికి.

"ఆఁ. నాకుతెలుసు చిన్నప్పట్నుంచీ నీకామెమీద ప్రత్యేకమైన అనురాగం వుంది. మరి ఆమె ఏఁవంటున్నది?"

"కల్యాణి దగ్గఱ నేనెప్పుడూ యీ ప్రస్తావన తేలేదు." అన్నాడు కరుణాకరం.

రావు అడిగాడు "అయితే నన్ను కనుక్కోమంటావా? నీకు మాత్రం నేను తప్ప కావలసిన వాళ్ళెవరున్నారు. ఏమంటావు?"

ఊఁకొట్టి వూరుకున్నాడు కరుణాకరం.

"కల్యాణి చదువు, సంస్కారంగల యువతి. పైగా వుద్యోగం చేస్తున్నది. నీవూ వొకింటివాడివై నాలాంటి వాళ్ళకు యింతకంటే గొప్ప ఆతిథ్యం యివ్వవచ్చు ఇప్పుడు నువ్వనుభవించిన బాధంతా వుండకుండాపోతుంది"

రావు మాటలకు సన్నగా నవ్వాడు కరుణాకరం.

"కరుణాకరం ఆశలన్నీ మారినా, ఇదైనా నెరవేరేటట్లు చూడటం మిత్రుడుగా నా కర్తవ్యం" అనుకుంటూ లేచాడు రావు.

ఆవేళ సాయంత్రంకల్యాణీ, రావు కలిసి గోల్కొండకు షికారు వెళ్లారు.

కోటంతా చూసి వొకచోటకూర్చుని పిచ్చాపాటీ మాట్లాడుకుంటున్న సమయంలో కల్యాణితో పెళ్ళి విషయం కదిపాడు రావు ఆమె సిగ్గుపడీ, "ఇప్పుడు నా పెళ్ళికేం తొందర?" అంది

రావు కొంచెం గట్టిగానే అడిగాడు, "కరుణాకరమంటే నీ అభిప్రాయమేఁవిటి కల్యాణీ?"

ఆమె అదోలా రావువైపు చూసి అంది, "మంచి స్నేహితులు."

"అది సరే, నేనడిగేది వివాహాన్ని గురించి ... అంటే నీవు అతన్ని వివాహం చేసుకోవటం—"

కల్యాణి అతనిమాటల్ని త్రుంచేస్తూ "నన్ను గురించి మీ అభిప్రాయమేఁవిటి?" అంది.

రావు కొంచెం గాభరాపడ్డాడు. ఏం చెప్పాలో అర్థంకాలేదు. కొద్ది క్షణాలు ఆలోచించి అన్నాడు. "మంచి స్నేహితురాలివి."

కల్యాణి చిత్రంగానవ్వింది. రావుకేసి విలాసంగా చూసి "తమాషాగా మాట్లాడటం నేర్చుకున్నారే. ఎలాగైనా చతురులు" అంది.

రావు మౌనంగా వుండిపోయాడు. సంభాషణ సరళంగా తనకు కావలసిన దారిలో సాగటంలేదని గ్రహించి కల్యాణి హృదయం తెలుసుకోవటమెలాగా అని ఆలోచించసాగేడు రావు.

ఇంతలో కల్యాణి అడిగింది "అందరి పెళ్ళిళ్ళను గురించి విచారిస్తున్నారు. మరి మీ పెళ్ళి సంగతేఁవిటి?"

"ఎక్కడన్నా వుద్యోగం రావాలి గదా"

గడ్డి పరకల్ని త్రుంచి మునిపంటితో కొరుకుతూ, తలవంచి క్రీగంటు రావును పరీక్షిస్తూ కూర్చుంది కల్యాణి. ఆమె అంతరంగంలోకూడా అనేక విషయాలు అటూ యిటూ దొరలసాగేయి. మౌనంగా కాలం గడిచిపోతున్నది.

చివరికి రావు చెప్పాడు "కరుణాకరం సంగతి నీకు తెలియందికాదు కల్యాణీ. చిన్నతనంనుంచీ ఎన్నెన్నో కోరుకుని, అంతకంత ఆశాభంగం పొంద కష్టాలను అనుభవించాడు. మొదట్నుంచీ నువ్వంటే వాడికి అభిమానం. నీకు గుర్తుందో లేదో. చిన్నప్పుడు చిలక కొట్టిన జామకాయల్ని అందరం తినేవాళ్ళం. కాని, నువ్వు వాడు కోరికి యిచ్చిన పండయినా ఏ అభ్యంతరం లేకుండా తినేదానివి. అదే మళ్ళీ కామేశం, నా విషయంలో "మీ ఎంగిలితింటానా" అని హోరాహోరీ పోరాడేదానివి. అలా వాడికి నీమీద ఏర్పడిన అభిమానం ప్రేమగా మారింది. బ్రతుకులో బరువులు [illegible] వుంటాయిగాని, వాటిని భరించ [illegible] శక్తినిచ్చేవి కూడా కొన్ని [illegible] కరుణ కన్నకలలు, [illegible] వాడి వ్య[illegible] నేనమీ [illegible]

కరుణ జీవితాన్ని నందనవనం చేయ మని నిన్నర్థిస్తున్నాను."

కల్యాణి రావు మాటలు విని "ఫారెన్ పోయొచ్చినా మీరు తెలుగు మాత్రం మరిచిపోలేదే. పెద్ద పెద్ద పదాలు వుపయోగిస్తున్నారు." అని ఆలోచనలో పడింది.

కొద్ది క్షణాలైన తర్వాత అన్నది కల్యాణి. "ఇలాంటి రోజు తప్పక వస్తుందనీ ఈ ప్రశ్నకు నేను సమాధానం చెప్పవలసి వస్తుందనీ నాకు తెలుసు. అందుకనే నేను చాలాకాలం ఆలోచించి వొక నిర్ణయానికి వచ్చాను."

రావు ఆతురతగా కల్యాణి కళ్ళ ల్లోకి చూశాడు.

"కరుణాకరం మీ అందరిలోకీ కొన్ని విషయాల్లో ఉన్నతుడే. వారిని నేను ప్రేమించగలను గౌరవించగలను. కాని ఆ ప్రేమ భావం వేరు వైవాహిక సంబంధమైన బంధానికీ, ఆ అనురాగానికీ ఏ మాత్రం పొత్తులేదు. వారిని నేను వివాహం చేసుకోలేను."

రావు నిరాశతో కూలిపోయాడు. ఒడలంతా చెమటలుపట్టి మనిషి చల్లబడి పోయాడు.

క్షణాలు కాలగర్భంలో కలిసి పోతున్నై. పశ్చిమాన సూర్యుడు అస్త మించబోతున్నాడు.

కల్యాణి రావుకు దగ్గరగా జరిగి "మీ మనస్సును కష్ట పెట్టినందుకు మన్నించండి" అంది. రావు మూగగా ఆమె కళ్ళల్లోకి చూశాడు ఆమె తలవంచుకుని అడిగింది. "చిన్నతనం నుంచీ మీ ముగ్గురిలోనూ, నాకు మీరంటే ప్రేమా, అనురాగం నెల కొన్నాయి. దాన్ని మీరు గుర్తించలేదు కాని, నా హృదయంలో మీరూపం, నా భావనలో మీవ్యక్తిత్వము హెూత్కృష్టమైన స్థానాన్ని ఆక్రమించాయి. ఈ అనురాగలతకు మీరు ఆధారమై నా బ్రతుకు తోటలో పూలుపండిస్తా రనే ప్రగాఢవాంఛ నాకుంది."

కల్యాణి మాట్లాడింది ఆమె హృదయంలో ఆవేదనో లేక ఏ కథలోని పలుకులో అర్థంకాలేదు రావుకు. ఆమె మాటలకు స్తంభీభూతుడై పోయాడు.

కొది క్షణాలైన తర్వాత కల్యాణి మళ్ళీ అడిగింది "ఏమంటారు?"

రావు హృదయంలో స్పందన హెచ్చింది. అతని కట్టెదుట విధి యన్ నిలిచింది. అతని మనస్సులో రకరకాల వూహాలు అల్లుకున్నాయి. చివరికి మాటలు కూడబలుక్కుని అన్నాడు "అసంభవం కల్యాణీ. అలా ఎన్నటికీ జరగదు."

మరో కొద్దిసేపటికి యిద్దరూ భారంగా లేచారు. బయల్దేరబోతూ చివరిసారిగా మళ్ళీ అడిగాడు రావు "అయితే యీ విషయాన్ని గురించి నువ్వు పునరాలోచించవలసిన అవ సరంలేదా కల్యాణీ?"

కల్యాణి తల అడ్డంగా త్రిప్పుతూ "ఊఁహు" అంది.

వారిద్దరు ముందుకు నడిచారు.

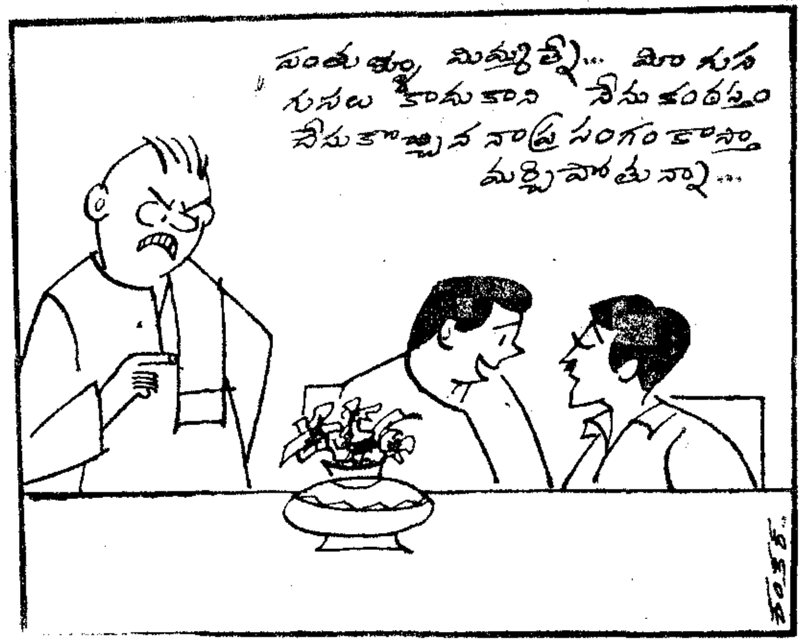

ఇద్దరి నిట్టూర్పులూ గాలిలో కలిసి పోయాయి.

● ● ●

రావుకు సాగర్ యూనివర్శిటీలో ఉద్యోగమై వెళ్ళిపోయేముందు కరుణాకరం స్థితికి చాలా వగచాడు. అతనికి ధైర్యం చెప్పాడు "ఏదెలా జరిగినా గుండె దిటవు చేసుకుని బ్రతకాలిరా కరుణా. అనవసరంగా మనస్సు పాడుచేసుకోక, బ్రతుకును పూలబాటగా మార్చుకోటానికి ప్రయత్నించు."

కరుణాకరం పేలవంగా నవ్వి వూరుకున్నాడు.

పై ఘటన జరిగిన సంవత్సరానికి రావుకు ఖాజీపేట ప్లాట్ ఫారం మీద కలిశాడు కరుణాకరం. ఇద్దరూ వొకర్ని గురించి వొకళ్ళు క్షేమ సమాచారాలు తెలుసుకున్నారు. రావు పెళ్ళికి రాలేక పోయినందుకు కరుణాకరం ఏదో సాకు చెప్పాడు. అదే ప్రశ్న కరుణాకరం వేస్తే రావు కూడా అలాంటి సమాధానమే చెప్పాడు.

"మా శ్రీమతిని తీసుకుని [illegible] గారి దగ్గరకు పోతున్నాను [illegible] గానివిరా" అంటూ కరుణాకరాన్ని రైలుదగ్గరకు తీసుకు [illegible].

ఫస్టుక్లాసు కంపార్టుమెంట్‌లో కూర్చుని ఏదో యింగ్లీషు మేగజైన్ తిరగవేస్తున్న ఆమెని చూశాడు కరుణాకరం. మేలిమి బంగారు ఛాయలో, దానికి తగిన అలంకరణతో అప్సరసలా మెరిసి పోతున్నది ఆమె. మొహంలో కళ, కళ్ళల్లో కాంతి – చూపర్లుల్ని విచలితుల్ని చేసేటట్లు న్నాయి. ఆమెను చూడగానే కరుణాకరం మనస్సులో ఏదో పునీతభావం కలిగింది. రావు పరిచయం చేస్తుంటే హృదయపూర్వకంగా రెండు చేతులూ ఎత్తి ఆమెకు నమస్కరించాడు కరుణాకరం.

కొద్ది క్షణాల తర్వాత అన్నాడు కరుణాకరం. "మా అత్తగారుపోయి పదమూడురోజులేఅయింది. కర్మాంతరాలు ముగిసినై. హైదరాబాద్ వెళ్తున్నాం. రండి మాఆవిడ్ని చూద్దురుగాని."

వెయిటింగ్ రూమ్ వైపు దారి తీశాడు కరుణాకరం. ఆమె కూడా కంపార్టుమెంట్ దిగివచ్చింది. అంతా కలిసి వెయిటింగ్ రూమ్‌లోకి వచ్చారు. కరుణాకరం తన భార్యను వాళ్ళకు పరిచయం చేశాడు.

రావు ఆమెనుపరీక్షగాచూశాడు. అతని హృదయం కలతచెంది ఆ బాధ మొహంలో ప్రస్ఫుటమైంది. ఏమీ మాట్లాడలేక పోయాడు "వస్తా" నని శెలవు తీసుకుని వచ్చి రైల్లో కూర్చున్నాడు. భార్యకూడా అతన్ని అనుసరించింది.

కరుణాకరం, అతనిభార్య కంపార్టుమెంట్ ఎదుటనిలబడి ఏదోమాట్లాడుతున్నారు. కాని రావుకు ఆమాటలేమీ వినిపించటం లేదు. కంచీదెబ్బ తిన్న గుర్రంలా వుందతని మనస్సు.

గార్డు విజిలేసి పచ్చజెండా వూపాడు. ఇంజన్ కూత వేసింది. కరుణాకరం అతని భార్య తమకు వీడ్కోలిచ్చి వెళ్ళిపోతున్నారు.

రైలు సాగింది.

వెళ్తున్న భార్యాభర్తల్ని చూస్తూ గొణుక్కున్నాడు రావు, "అందగత్తె కాకపోతే పోయె, వొంటినిండా ఆ మసూచికపు మచ్చలేకుండా వుండకూడదూ. పాడువిధి! కొందరి జీవితాలమీద అంతగా ఎందుకు కక్ష కట్టాడో?"

రావు కర్చీఫ్ తీసి కళ్ళు తుడుచుకున్నాడు.

అతని కంటినుంచి రాలిన కన్నీటి బొట్టును చూసి ఏంతోచిందో ఏమో సన్నగా నవ్వుకుంది అతని సతీమణి.

□□□

రచయితలకు మనవి

"జ్యోతి"కి రచనలు పంపేవారు అవి నిరాకరింపబడిన పక్షంలో వాటిని తిప్పి పంపగోరితే రచనలతోపాటు తగినన్ని స్టాంపులను జతచేసి పంపించాలని మనవి. రచనతోపాటు కాక తరువాత స్టాంపులు పంపవద్దని, అట్టివారికి రచనలు తిప్పి పంపడం కష్టసాధ్యమని గుర్తించాలని కూడా మా విజ్ఞప్తి.

— మేనేజింగ్ ఎడిటర్.

శిశిరాలూ సరిహద్దులూ

(గతసంచిక తరువాయి)

30

మేజర్ రాయ్‌కి ఆపరేషన్ చేయటం పూర్తయింది. డాక్టర్లు వెళ్ళిపోయారు. లలిత అతనికి కట్లు కట్టుతోంది. మేజర్ ఆమె నెమ్మదితనాన్ని గమనిస్తున్నాడు. ఆమె ముఖంలోని భావాలను చదువుతున్నాడు. ఆమె మధ్యమధ్య అతని ముఖంకేసి చూస్తూ అతడు తననే గమనిస్తున్నాడని తెలుసుకుని మళ్ళీ కళ్ళు వాల్చేసుకుంటోంది.

మేజర్ నవ్వుతూ అన్నాడు, "అన్ని వందల మైళ్ళ దూరంనుంచి సరిగ్గా నేను గాయపడేసమయానికి చేరారు. చాలా తమాషాగా వుంది. ఈ రోజు ప్రాణాలతో తిరిగిరాగలమని అనుకోలేదు. బహుశ మిమ్మల్ని చూసే యోగం వున్నందువల్లనే తిరిగివచ్చానేమో. ప్రసాద్ ఎప్పుడూ మిమ్మల్ని గురించి చెబుతూవుండేవాడు. మీ ఫొటోలవల్ల, మీ ఉత్తరాలవల్ల మీ స్వభావాన్ని, మీ నడక, మీ మాటతీరు అన్నీ వూహించుకునేవాడిని. నా ఊహ నిజమే అయింది."

లలిత మాట్లాడే ధైర్యంలేక, ఏం మాట్లాడాలో తెలీక సిగ్గుతో మౌనంగా వుండిపోయింది. మళ్ళీ అతనే అన్నాడు : "యుద్ధం మనుషుల్ని తమాషాగా కలుపుతుంది, విడదీస్తుంది. ఒకే కుటుంబంలోనివాళ్ళు విడిపోతారు. వేరు వేరు కుటుంబాల వాళ్ళు కలుస్తారు. ఎన్నో వందల మైళ్ళ దూరంలో ఎక్కడెక్కడో వుండేవారు, ఒకరికొకరు ఏమీ తెలియనివారు ఒక్కచోట కలిసి, ఒక్క కుటుంబంగా మెలగుతారు. వాళ్ళ అనుబంధం గాఢంకాగానే మళ్ళీ విడిపోతారు. ఒక్కొక్కప్పుడు మృత్యువే విడదీస్తుంది. అందుకే యుద్ధజీవులు మమతలకు అతీతంగా వుండాలి.

సీరియల్